

**Karolinska
Institutet**

Omvärldsbevakning. Hösten 2017.

December s.1, november s.7, oktober s.11, september s.18, juli-augusti s.23.

Dokumentet sammanställs av Marie Chenik och publiceras på webbsidan: <https://kiedit.ki.se/lime/etik-i-praktiken>

Skicka gärna tips och feedback till: marie.chenik@ki.se

Vill du ha en mer omfattande omvärldsbevakning? Följ BIOETIKNYTT på: <http://www.smer.se/>

December

Aktuellt Smer.

Peter Strang har tilldelats Statens medicinsk-etiska råd, *Smers, etikpris 2017* för sina pionjärsatser för att öka människors livskvalitet i livets slutskede och utveckla den palliativa vården. Priset delades ut på Smers etikdag den 7 december.

<http://www.smer.se/nyheter/peter-strang-far-smers-etikpris-2017/>

Smer efterlyser uppdatering av föräldrad lag. Gentekniken utvecklas i rasande fart men etiken och juridiken hänger inte med. Nu efterlyser Statens medicinsk-etiska råd en utredning för att se över lagstiftningen på området. *Lakartidningen.se* 2017-12-13.

<http://www.lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/12/Smer-efterlyser-uppdatering-av-foraldrad-lag/>

Aktuellt Socialstyrelsen

Rapport om "Utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och unga, åren 2006-2016". Psykisk ohälsa hos barn i åldern 10-17 år har ökat med över 100 procent på tio år. För unga vuxna, 18-24 år, är ökningen närmare 70 procent

<http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2017/kraftigokningavpsykiskohalsahosbarnochungavuxna>

Rapporten: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2017/2017-12-29/Sidor/default.aspx>

En ny podd: *Om barn och ungdomar med depression och ångestsyndrom.* Lyssna på Lise-Lotte Risö Bergerlind, chef Regionalt kunskapsstöd för psykisk hälsa i Västra Götaland och Tord Ivarsson, docent, barn- och ungdomspsykiatri Göteborgs universitet. Samtalet leds av Ola Billger, kommunikationschef på Socialstyrelsen.

<http://directory.libsyn.com/episode/index/show/socialstyrelsenpadjupet/id/6020801>

Postal address
Karolinska Institutet
171 77 Stockholm
SWEDEN

Visiting address
Tomtebodavägen 18A
Stockholm

Telephone
+46-8-524 80 000, switch

E-Mail
marie.chenik@ki.se
Web
ki.se

Rapport om "Konsekvenser av domar om det femte grundläggande behovet". Möjligheten att få personlig assistans har begränsats efter två vägledande domar i Högsta förvaltningsdomstolen. Barn är överrepresenterade i den grupp som påverkats av domarna.

<http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2017/assistansdomarfardirektakonsekvenserforbrukareochkommuner>

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2017/2017-12-19>

Om bemötande

Självskadebeteende och bemötande i vården. Över 100 personer som varit i kontakt med vården de senaste fem åren efter att de medvetet skadat sig själva svarade på SVT:s enkät "Självskadebeteende och bemötande i vården". De allra flesta som svarade på enkäten vittnar om kränkande och nonchalant bemötande från personal inom vården.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/halland/sjalvskadebeteende-och-bemotande-i-varden-over-100-enkatsvar>

Personcentrerad vård – tulipanos på omöjligt uppdrag?. En krönika skriven av Britt-Marie Ahrnel.

<http://www.sjukhuslakaren.se/kronika/personcentrerad-var-d-tulipanos-pa-omojligt-uppdrag/>

Debatt dödshjälp

Mats Lundström från Institutionen för omvårdnad Umeå universitet tipsar om en debattartikel skriven av Per Wirtén: "Slopa förbudet mot assisterad dödshjälp". <http://www.dagensarena.se/opinion/per-wirten-slopa-forbudet-mot-assisterad-dodshjalp/>

"Oroväckande språkförskjutning i dödshjälpsdebatten". En debattartikel skriven av tre företrädare för den kristna tankesmedjan Claphaminstitutet.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/12/15/orovackande-sprakforskjutning-i-dodshjalpsdebatten/>

Fall från utlandet

A surgeon has pleaded guilty to assault by beating after burning his initials into the livers of two patients undergoing transplants.

"Those assaults were wrong not just ethically, but also criminally. It was an abuse of the trust placed in him by the patients."

http://www.cps.gov.uk/news/latest_news/surgeon-admits-assault-by-beating-a/

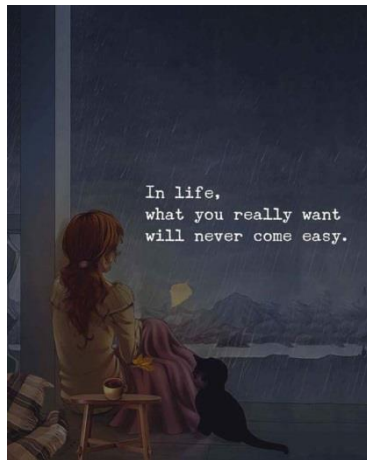
Läkare utan gränser.

I det här numret av Direkt skriver Läkare utan gränser om etiska dilemman, i fält men även på hemmaplan.

<https://www.lakareutangranser.se/om-oss/publikationer/direkt-nr-4-2017-etiska-dilemman>

https://www.lakareutangranser.se/sites/default/files/media/direkt4_2017.pdf

En vacker bild av *Banksy* som bjuder in till reflektion. *Banksy* är pseudonym för en anonym engelsk graffitti konstnär. Hans konstverk är ofta satiriska med tonvikt på politik, kultur och etik.

"Svag evidens för värdebaserad vård visar SU-utredning"

Sahlgrenska Universitetssjukhuset har som första vårdaktör i Sverige utvärderat och undersökt evidensen för värdebaserad vård.

<http://news.cision.com/se/sahlgrenska-universitetssjukhuset/r/svag-evidens-for-vardebaserad-vard-visar-su-utredning.c2407649>

Rapporten: <http://mb.cision.com/Public/13490/2407649/a61ef631db1bab34.pdf>

Bilaga 1: <http://mb.cision.com/Public/13490/2407649/bf1c5f1070b12c9a.pdf>

Bilaga 2: <http://mb.cision.com/Public/13490/2407649/b7d8b1a0a2ec054e.pdf>
Bilaga 3: <http://mb.cision.com/Public/13490/2407649/8f47f73375688b6c.pdf>
Bilaga 4: <http://mb.cision.com/Public/13490/2407649/852917b54307e9c1.pdf>
Relevanta abstracts: <http://mb.cision.com/Public/13490/2407649/ae2633687fa94826.pdf>

Smer. 2017:3 Kosmetiska ingrepp – etiska aspekter.

<http://www.smer.se/wp-content/uploads/2017/11/Smer-kommenterar-Kosmetiska-ingrepp-etiska-aspekter.pdf>

Högsta förvaltningsdomstolens har nu avgjort frågan om **anhörigas tillgång till nätjournaler**. Ombudsfunktionen strider mot lagen, enligt domen. Charlotta Kjellberg.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/12/05/nej-till-anhorigas-tillgang-till-natjournal/>

Transplantationer av hjärta och lungor på asylsökande. Läkare i Lund vänder sig nu till Statens medicinsk-etiska råd angående transplantationer av hjärta och lungor på asylsökande när de inte vet om patienten kommer att få uppföljande vård.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/lakare-i-lund-radvilla-om-transplantaioner-pa-asylsokande>

“An Unconscious Patient with a DNR Tattoo”. N Engl J Med 2017; 377:2192-2193 November 30, 2017 DOI: 10.1056/NEJMc1713344

<http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMc1713344>

Payout after woman was kept alive against her will. By Michele Paduano BBC Midlands health correspondent.

<http://www.bbc.com/news/uk-england-coventry-warwickshire-42240148>

Tack vare tolv volontärer är det färre som numera dör ensamma i sin säng på Danderyds sjukhus. Sedan volontärprojektet inleddes 2013 har 2 000 patienter på Danderyds sjukhus haft en medmänniska vid sin sida i livets slutskede. Samtliga är volontärer från Röda korset och alla har arbetat inom vården.

<https://www.vardfokus.se/tidningen/2017/nr-12-2017-12/honger-doendeen-trygg-hand/>

Ihopkopplade e-tjänster ger barnonkologen Guldpillret. På Karolinska universitetssjukhuset i Solna kan familjer med barn som har akut lymfatisk leukemi numera själva styra stora delar av vården med hjälp av den nationella e-tjänsten PEP, patientens egen provhantering, från Vårdguiden 1177.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/12/05/ihopkopplade-e-tjanster-ger-barnonkologen-guldpillret/>

Stillbirth documentary filming. "Serious concerns" about a hospital which has allowed women to be unwittingly filmed at critical points in their pregnancy. <http://www.bbc.com/news/uk-england-cambridgeshire-42154977>

Patienter vittnar om sexuella trakasserier och sexuella övergrepp inom vården. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/de-vittnar-om-sexuella-overgrepp-inom-varden>

ACOG Committee on Ethics. ***Sexual Misconduct.*** Opinion 373. 2007 reaffirmed 2016.

<https://www.acog.org/-/media/Committee-Opinions/Committee-on-Ethics/co373.pdf?dmc=1&ts=20171129T0958391998>

The College of Physicians and Surgeons of Ontario. ***Maintaining Appropriate Boundaries and Preventing Sexual Abuse.*** Policy Statement #4-08. Updated 2017.

<http://www.cpso.on.ca/CPSO/media/documents/Policies/Policy-Items/Maintaining-Appropriate-Boundaries-Preventing-Sexual-Abuse-policy.pdf?ext=.pdf>

Socialstyrelsens kartläggning av hemlösheten i Sverige 2017.

Antalet personer som har akuta boendelösningar ökar kraftigt och antalet hemlösa som sover under bar himmel eller i offentliga utrymmen har ökat med närmare 400 personer, eller 130 procent sedan 2011.

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2017/2017-11-15>

Jämlik vård och hälsa. Psykiatri.

De nationella riktlinjerna för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd är nu publicerade i en remissversion:
<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2017/2017-10-34/>

Du har möjlighet att lämna synpunkter fram till och med den 15 januari 2018 via mejl:

nr-schizofreni@socialstyrelsen.se Den slutliga versionen kommer att publiceras under sommaren 2018.

Reflektion. *"Ökat fokus på fysisk hälsa hos psykossjuka"*. Margaretha Bågedahl Strindlund, medicinsk redaktör. Lakartidningen.se 2017-11-28. <http://lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Reflexion/2017/11/Okat-fokus-pa-fysisk-halsa-hos-psykossjuka-/>

Debatt.

P C Jersild apropå Smer-rapporten om dödshjälp: *"Låt oss gå vidare till etiken"*. Lakartidningen.se 2017-11-27.

<http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/11/Lat-oss-ga-vidare-till-etiken/>

"Anhörigveto försvårar organdonation". En debattartikel skriven av Kjell Barlov, specialist i obstetrik och gynekologi, Ystad. Lakartidningen.se 2017-11-28. <http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/11/Anhorigveto-forsvarar-organdonation/>

"Digitaliseringen utmanar läkarens professionalitet". En opinionstext skriven av Stefan Lindgren, ordförande Svenska Läkaresällskapet.

<https://www.dagenssamhalle.se/debatt/digitaliseringen-utmanar-lakarens-professionalitet-19660>

Reflexion. Av Michael Wilczek medicinsk andreredaktör. Kan den EU-utbildade läkaren förväntas göra rätt i Sverige? Tänk om det som var rätt i ett land inte är det i ett annat? Lakartidningen.se 2017-11-21

<http://lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Reflexion/2017/11/Lika-infor-lagen/>

November

US regulators have approved the first pill that can be digitally tracked through the body. The Abilify MyCite aripiprazole tablets - for treating schizophrenia and manic episodes - have an ingestible sensor embedded inside them that records that the medication has been taken. <http://www.bbc.com/news/health-41980836>

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/11/17/usa-ger-gront-ljus-till-digitalt-piller/>

Läkare diskuterar etik i Vatikanen. Lakartidningen.se 2017-11-17. <http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/11/Lakare-diskuterar-etik-i-Vatikanen/>

Nio myndigheter upprättar ett samarbete för att bättre ta vara på patienters och brukares erfarenheter.

http://www.sbu.se/contentassets/09ea3ea670da4fafae609e618dfb9530/slutrapport_brukarsamverkan-mellan-myndigheter-2017-10-23.pdf

Should healthcare be rationed for patients who smoke or are obese? Daily Politics reporter Emma Vardy visited Hertfordshire, where some new rules have caused controversy, and spoke to Ruth Robertson of the King's Fund and Prof Helen Stokes-Lampard of the Royal College of GPs. <http://www.bbc.com/news/av/uk-politics-41988545/should-healthcare-be-rationed-for-patients-who-smoke-or-are-obese>

4th Edition of the Intensive Course on Justice and Priority Setting in Health Care. Leuven, Belgium, 20-23 March 2018.

<https://gbiomed.kuleuven.be/english/research/50000687/50000697/intensive-course-justice-and-priority-setting-in-health-care-1/brochure-2018-justice-and-priority-setting-in.pdf>

Palliativt Utvecklingscentrum erbjuder en webbutbildning i Palliativ vård. Läs mer på

<http://palliativtutvecklingscentrum.se/utbildningar/webb-utbildning-i-palliativ-varld/> hur du kan ta del av utbildningarna.

Föräldrar oroliga inför beslut om livräddande läkemedel. Barnen lider av den sällsynta ärftliga sjukdomen SMA, Spinal muskeltrofik.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/foraldrar-oroliga-infor-beslut-om-livraddande-lakemedel>

Artikel om Norrbottens etiska råd. <https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/november/nu-har-150-etikombud-utbildats-i->

[norrbotten/](#)

"In society I don't exist, so it's impossible to be who I am". Ickebinära transpersoner, det vill säga personer som inte definierar sig enligt könskategorierna kvinna eller man, mår sämre än andra transpersoner enligt en studie från RFSL. 62 % säger att man har skjutit upp att söka upp vård på grund av rädsla för dåligt bemötande. <https://www.rfsl.se/press/20-nov-insatser-behovs-ickebinara-transpersoners-halsa/> Rapporten: https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2017/11/Trans_health_2017_RFSL.pdf

JO kritik. Skolsköterska kritiserar för viktsamtal med nioåring.

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/november/skolskoterska-kritiserar-for-viktsamtal-med-nioaring/>

Lena Marions. *Vård i samråd*. Lakartidningen.se 2017-11-14. *"Vi har ingen aning om vad som ligger bakom patientens val, och det vore ett övergrepp att inte ta hänsyn till patientens autonomi"*. <http://lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Reflexion/2017/11/Vard-i-samrad/>

Jenny Persson överläkare, medicinkliniken, Länssjukhuset Ryhov, Jönköping. *"Jag är en människa som har rätt att säga ja eller nej. Även om jag råkade få två X och bli en kvinna."* Lakartidningen.se 2017-10-31.

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Kultur/Kronika/2017/10/Jag-ar-visst-nagot-en-manniska-som-har-ratt-att-saga-ja-eller-nej-Aven-om-jag-rakade-fa-tva-X-och-bli-en-kvinna/>

Ny rapport från Smer: *Dödshjälp. En kunskapssammanställning*.

Rapporten: <http://www.smer.se/wp-content/uploads/2017/11/Smer-2017.2-Dödshjälp-En-kunskapssammanställning.pdf>

Artiklar om rapporten: <https://www.dn.se/debatt/debatten-om-dodshjalp-har-varit-alltfor-svartvit/>

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/11/20/smer-stadar-i-dodshjalsdebatten/>

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/11/Hallbara-argument-bade-for-och-emot-dodshjalp/>

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/november/granskar-argument-for-och-emot-dodshjalp/>

When you work with people who are dying, what do they tell you? We found out from a team of Macmillan palliative care nurses from Royal Stoke University Hospital. Video journalists: Catherine Mackie and Simone Stewart.

<http://www.bbc.com/news/av/uk-england-41932797/what-do-people-say-before-they-die>

"Vad jag lärt mig av att arbeta inom palliativ vård" Stina Hedskog, underläkare, Palliativt centrum, Stockholms sjukhem.
Lakartidningen.se 2017-11-14
<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Kultur/Kultur/2017/11/Vad-jag-lart-mig-av-att-arbeta-inom-palliativ-varld/>

En ny podd från Socialstyrelsen om bemötande. *Vad är ett gott bemötande i hälso- och sjukvården och hur kan bemötandet bidra till att utveckla en mer jämlik hälsa, vård och omsorg?*
<http://directory.libsyn.com/episode/index/show/socialstyrelsenpadjupet/id/5902928>

En opinionstext från Hanna Brus blogg. *"Vem är (inte) ansvarig för patientens vård?"*.
<https://www.dagensmedicin.se/blogg/hanna-brus/2017/11/05/vem-ar-inte-ansvarig-for-patientens-varld/>

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att se över Statens medicinsk-etiska råd. Sedan rådet inrättades har utvecklingen gått snabbt framåt och regeringen anser därför att det finns skäl att se över Smers verksamhet och dess organisatoriska former.
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/11/regeringen-ser-over-statens-medicinsk-etiska-rad/>

Smers etikdag 7 december. *Genombrott inom gentekniken – var finns etiken?*
<http://www.smer.se/wp-content/uploads/2017/11/Program-för-Smers-etikdag-den-7-december.pdf>

Etikrådet Region Jönköpings län har skapat en webbsida med mycket information. Finns på
<http://plus.rjl.se/infopage.jsf?nodeId=42265&childId=23373> Fler etikgrupper i regioner och landsting har webbsidor att inspireras av. Länkarna till webbsidorna finns på: https://kiedit.ki.se/sites/default/files/2017/11/08/lankar_lokala_etikgrupper.pdf

Ett första arbetsmöte med en ny grupp inom etikenätverket. Den 17/11 dagen efter konferensen anordnas ett första arbetsmöte med en ny grupp inom etikenätverket som består av representanter från region/landsting/ universitetssjukhus (en person per region/landsting). I år deltar representanter från 12 regioner/landsting och 3 universitetssjukhus. Programmet till arbetsmötet finns som bilaga (s.18) i https://kiedit.ki.se/sites/default/files/2017/11/01/nationella_etiknatverket_enkat_2017.pdf

Prioriteringar. *"Politiker duckar för frågan om prioriteringar i vården"*. Resursfördelningen i vården ska styras utifrån den etiska plattformen och riksdagens beslutade prioriteringsprinciper. Genom att ta ett samlat grepp kan en likvärdig vård efter behov säkras i

tider av ekonomisk knapphet, skriver Svenska Läkaresällskapets ordförande.

<https://www.dagenssamhalle.se/debatt/politiker-duckar-fragan-om-prioriteringar-i-varden-19309>

Sjukhusmiljö. ”Dyrast i världen – men NKS miljö skadar våra sjuka barn”. Vi är anhöriga till barn som drabbats av cancer, och uppmanar ansvariga att lösa de avtalsvillkor som hindrar Stockholms nya barnsjukhus från att vara barn- och familjeanpassat skriver styrelsen i den ideella föreningen Barncancerfonden Stockholm Gotland. <https://www.svd.se/miljon-pa-nks-maste-anpassas-till-barnen>

Vård i livets slutskede. ”Ett enormt svek i livets slutskede”. Min cancersjuka mamma skulle tvingas möta dussintals läkare i slutskedet av livet. Allting noterades noga i den luggslitna anteckningsboken. Sista gången hon orkade prata om det var det uppe i 55 behandlande läkare, skriver dottern Niki Thörnell. <https://www.svd.se/ett-enormt-svek-i-livets-slutskede>

Intyg till självmordsklinik. Vården är skyldig att utfärda intyg – även om det ska användas för att en patient ska kunna ta sitt liv, enligt lagen. Smer kallar det ett äkta etiskt dilemma.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/11/01/lakare-kan-tvingas-skriva-intyg-till-sjalvmordsklinik/>

A systemic stigmatization of fat people är titeln på Susanne Brandheim avhandling om hur tjocka människor bemöts i vården och samhället och vad det har för konsekvenser. <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1135612/FULLTEXT02.pdf>

Advanced European bioethics course “*Suffering, Death and Palliative Care*”, Nijmegen, the Netherlands, March, 20-23 March 2018.
<http://www.iqhealthcare.nl/nl/onderwijs/cursussen/advanced-european-bioethics-course-suffering-death-and-palliative-care/>
<http://www.iqhealthcare.nl/media/124478/sdpc-folder-2018.pdf>

Canadian Paediatric Society. Dawn Davies. *Medical Assistance in Dying: A Paediatric Perspective*.

<https://www.cps.ca/en/documents/position/medical-assistance-in-dying>

World Medical Association (WMA) reiterates strong opposition to physician assisted suicide and to Australian bill.

<https://www.wma.net/news-post/world-medical-association-reiterates-strong-opposition-to-physician-assisted-suicide-and-to-australian-bill/>

Smer uttalar sig om den nedlagda förundersökningen mot Macchiarini.

<http://www.smer.se/nyheter/smer-uttalar-sig-om-den-nedlagda-forundersokningen-mot-macchiarini/>

Centrala etikprövningsnämnden. Beslut om yttrande där Paolo Macchiarini är en av dem som anklagas för oredlighet i forskning.

<http://www.epn.se/centrala-etikproevningsnaemnden/anslagstavla/pressmeddelande-beslut-om-yttrande-daer-paolo-macchiarini-aer-en-av-dem-som-anklagas-foer-oredlighet-i-forskning/>

Oktober

Inbjudan

2018 EACME ANNUAL CONFERENCE. September 6-8, 2018 Amsterdam, The Netherlands.

<http://www.eacmeweb.com/2018-annual-conference-amsterdam-the-netherlands.html>

Debattartikel

"Att Macchiarini går fri visar på luckor i lagen". Om de omfattande belägg för brott som finns i Macchiariniaffären inte ens räcker till att ta fallet till domstol har vi ett allvarligt problem. Det skriver Nils-Eric Sahlin, professor i medicinsk etik.

<https://www.svd.se/att-macchiarini-gar-fri-visar-pa-luckor-i-lagen>

Patienters medverkan i klinisk undervisning

"Fråga inte patienten om läkarstudenten får undersöka". En debattartikel skriven av Shwan Ghaderi, läkarstudent, Karolinska institutet, termin 10.

<http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/10/Fraga-inte-patienten-om-samtycke-till-narvaro-av-lakarstudenter/>

OBS! Glömt inte läsa alla kommentarer efter artikeln bl.a från Michael Sandlund, Ordförande delegationen för medicinsk etik inom SLS, Psykiatri, NUS, Umeå som hänvisar till etiska riktlinjer som Svenska Läkaresällskapets Delegation för medicinsk etik tagit fram i samarbete med Svensk Sjuksköterskeförening. http://www.sls.se/globalassets/sls/etik/dokument/dme_klinisk_undervisning_2016_ny2.pdf

Lästips

Problemet med mänskliga rättigheter. En artikel skriven av Hans Ingvar Roth, Professor i mänskliga rättigheter vid Stockholms

universitet. <https://www.svd.se/problemet-med-manskliga-rattigheter>

”Döda papperslösa kan bli liggande i flera år”. Var åttonde papperslös kvinna som dör i Sverige har tagit sitt liv. Papperslösa dör också mycket oftare av våld och olyckor än svenska medborgare. <https://www.svd.se/doda-papperslosa-kan-bli-liggande-i-flera-ar>
Forskare Anna Wahlberg, doktorand vid Institutionen för kvinnors och barns hälsa. Anna.wahlberg@kbh.uu.se *Causes of death among undocumented migrants in Sweden, 1997–2010.* <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3402/gha.v7.24464>

Recensioner

Av en teaterpjäs om Macchiarini på Östgötateatern i Linköping: ”Stark som en räv”. *Lakartidningen.se* 2017-10-24.
<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Kultur/recensioner/2017/10/Ravigt-om-Macchiarinis-fall/>

Av en bok. *Allt görs liksom baklänges: verksamheten vid Nya Karolinska Solna*. Författare: Jan Öhrming. Förlag: Södertörns Högskola; 2017. Recensionen är skriven av Lars L Gustafsson, seniorprofessor, tidigare överläkare vid Avdelningen för klinisk farmakologi, Institutionen för laboratoriemedicin, Karolinska institutet. *Lakartidningen.se* 2017-10-23.
<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Kultur/recensioner/2017/10/Byggnaden-blev-malet--verksamheten-glomdes-bort/>

The Revised Declaration of Geneva. *A Modern-Day Physician’s Pledge.* *JAMA.* Published online October 14, 2017.
doi:10.1001/jama.2017.16230. <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2658261>

Moderniserad läkared klubbades vid WMA:s årsmöte. *Lakartidningen.se* 2017-10-16.

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/10/Moderniserad-lakared-klubbades-vid-WMA-s-arsmote/>

Call for Abstracts

14th International Conference on Clinical Ethics Consultation (ICCEC), 21st-23rd June 2018, Oxford, Oxford Mathematical Institute, UK
Deadline to submit your abstract is Friday 15th December 2017. For more information and to submit your abstract online visit
<http://iccec2018.org/>

“Hans Joachim Schwager Award for Clinical Ethics”. An award for innovative pioneer projects in Clinical Ethics. **Deadline for submissions (prolonged): December 31st, 2017.** Applications are welcome from individuals and groups with documented activities of

development and implementation in clinical ethics. <http://www.clinical-ethics.org/hans-joachim-schwager-award/>

Prioriteringskonferens Stockholm November 2017. *Hard Choices in Nordic Health Care 2.0.- A Nordic conference on ethics in priority settings in health care.* Arrangör är Nordisk kommitté för bioetik - <http://www.ncbio.org/> - i samarbete med Svenska Läkaresällskapet – www.sls.se . Konferensen är kostnadsfri inkl. måltider under dagen.

Program: <https://www.nordforsk.org/en/events/hard-choices-in-nordic-health-care-2.0>

Smer etikdag 2017: *Genombrott inom gentekniken – var finns etiken?* Torsdagen den 7 december kl. 9.30-15.30. Rosenbads konferenscenter, Drottninggatan 1 i Stockholm.

<http://www.smer.se/nyheter/valkommen-till-smers-etikdag-2017-genombrott-inom-gentekniken-var-finns-etiken/>

Debatt. Organdonation. I en artikel i Aftonbladet uttalar sig Annika Strandhäll för första gången offentligt om Anders Miltons förslag i utredningen ”Organdonation – En livsviktig verksamhet” (SOU 2015:84). Ministern skriver där att hon anser att underlaget inte håller juridiskt. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/PK74b/patienter-dor--vanta-inte-med-att-donera>
<https://www.dagenssamhalle.se/debatt/socialministern-vacklar-om-organdonationer-19054>

DN Debatt. ”Fattigdom finns i Sverige men den har gjorts osynlig”. När regeringen i somras publicerade sin första Agenda 2030-rapport slog den fast att ”absolut fattigdom inte finns i Sverige i dag”. Det stämmer inte med verkligheten. Vi kräver därför att det tillsätts en kommission som kartlägger fattigdomen i Sverige bortanför socialtjänstens statistik, skriver Lotta Säfström, Sveriges Stadsmissioner. <https://www.dn.se/debatt/fattigdom-finns-i-sverige-men-den-har-gjorts-osynlig/>

Artikelserie om etik i vården. Etik i vårdens vardag. Svenska Läkaresällskapets delegation för medicinsk etik tog 2016, då under ledning av Ingemar Engström, initiativ till en serie med tema etik i Läkartidningen för att belysa den etiska dimension som finns i varje patient-läkarmöte och uppmuntra till vardagsetisk diskussion. Artiklarna publicerades 2017-10-18. <http://www.sls.se/om-oss/aktuellt/publicerat/2017/tema-etik-i-vardens-vardag/>

Can we teach robots ethics? We are not used to the idea of machines making ethical decisions, but the day when they will routinely do this - by themselves - is fast approaching. So how, asks the BBC's David Edmonds, will we teach them to do the right thing?

<http://www.bbc.com/news/magazine-41504285>

P1-programmet Kaliber. Livets slut. Det är lika många som dör utan någon vid sin sida i dag som för fem år sedan. Detta trots att det finns ett uttalat mål om att ingen ska behöva dö ensam. P1-programmet Kaliber har gjort en granskning av 870 vårdenheter i Svenska Palliativregistret. <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/960638?programid=1316>

En ny podd från Socialstyrelsen. *Om att stödja barn när en förälder tagit sitt liv.*

Varje år dör cirka 500 föräldrar genom självmord. För barnen de lämnar efter sig saknas ofta ett organiserat stöd. Vilka behov har de och hur kan omgivningen stötta dem på ett bra sätt? Lyssna på Monica Nanni från stödorganisationen Randiga Huset i Stockholm, Lars Widén från Barntraumateamet i Norrköping, och Merike Hansson, utredare på Socialstyrelsen. Samtalet leds av Ola Billger, kommunikationschef på Socialstyrelsen. (171006). [Lyssna på avsnittet om att stödja barn när en förälder tar sitt liv via Itunes](#)

Om du inte har Itunes kan du [ladda ner avsnittet här](http://www.socialstyrelsen.se/padjupet-podd/Files/index.html). <http://www.socialstyrelsen.se/padjupet-podd/Files/index.html>

Organdonation. *Donationsutredningen öppnar för nya organdonatorer. Kräver reflexion om människovärdesprincipen och samtycke.*
En medicinsk kommentar skriven av Stellan Welin, professor emeritus, avdelningen för hälso- och sjukvårdsanalys, institutionen för medicin och hälsa (IMH), Linköpings universitet.

<http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Kommentar/2017/07/Donationsutredningen-oppnar-for-nya-organdonatorer/>

Nya organdonatorer – nya etiska frågor. En debattartikel skriven av **Kristina Söderlind Rutberg**, tidigare samordnare för donationsverksamheten i Sydöstra sjukvårdsregionen. <http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/10/Nya-organdonatorer--nya-etiska-fragor/>

Debattartikel läkaryrket. *Total "make-over" hotar läkaryrket.* Om marknad, samhälle, etik och medicinsk vetenskap.

Lakartidningen.se 2017-10-09. <http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/10/Lakaryrket-ges-total-make-over/>

Transpersoners vård och hälsa

Sverige är det land där transpersoner mår sämst, jämfört med fyra andra europeiska länder, enligt en ny rapport från Transgender Europe, som RFSL varit med och författat. Transgender Europe är en ickestatlig organisation som arbetar för transpersoners rättigheter i Europa.

<https://www.rfsl.se/press/10-okt-sverige-samst-pa-transvanlig-varld/>

Rapporten. *Overdiagnosed but Underserved. Trans Healthcare in Georgia, Poland, Serbia, Spain, and Sweden: Trans Health Survey.*

<https://tgeu.org/healthcare/>

Patientinflytande. Nu finns det patientversioner av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för ett flertal kroniska sjukdomar. Tanken är att patienterna ska kunna få ökat inflytande och bli mer delaktiga i sin vård.

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/oktober/riktlinjer-som-patienterna-kan-lasa/>

Personcentrerad vård. *Förändring som utmanar maktstrukturer.* Personcentrerad vård har kommit att bli ett nyckel-begrepp inom sjukvården. Men ett personcentrerat förhållningssätt kräver en kulturomställning och innebär att patienten får mer makt över sin behandling – vilket inte applåderas av alla. Lakartidningen.se 2017-10-11.

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/10/Forandring-som-utmanar-maktstrukturer-/>

Centrum för personcentrerad vård vid Göteborgs universitet, GPCC. Tre nyckelbegrepp för personcentrerad vård: partnerskap, patientberättelse & dokumentation. <http://gpcc.gu.se/om-gpcc/personcentrerad-varld>

Tvång. Dom i Hovrätten. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom mot en sjuksköterska som stängde in en äldre kvinna på sitt rum. Sjuksköterskan döms för olaga frihetsberövande och riskerar nu att bli av med sin legitimation.

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/oktober/sjukskoterska-doms-for-att-ha-last-in-kvinna-pa-aldreboende/>

Inget åtal mot Paolo Macchiarini.

Det råder ingen tvekan om att kirurgen Paolo Macchiarini handlat oaktsamt, med ett medvetet risktagande, i samband med de tre transplantationerna av syntetiska luftstrupar som genomfördes vid Karolinska universitetssjukhuset. Men inte i något fall går det att bevisa brott, meddelade åklagarna på torsdagen. Lakartidningen.se 2017-10-12

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/10/Nya-besked-om-Macchiarini-fallet-i-dag/>

KI ett år efter åtgärdsplanen. Karolinska Institutet (KI) har genomfört en rad åtgärder för att hantera de brister i verksamheten som påpekades efter det så kallade Macchiarini-ärendet. Åtgärdsarbetet tar i vissa fall längre tid än planerat och ytterligare insatser behövs.

<http://ki.se/nyheter/ki-ett-ar-efter-atgardsplanen>

Aktuell information: Utöver Nationella etiknätverket finns det två olika etikorganisationer:

1. Forum för medicinsk etik, som är en akademisk organisation som träffas varje eller vartannat år och organiserar medicinetiker på svenska lärosäten som sysslar med medicinsk etik akademiskt (doktorander och uppåt).

Kristin Zeiler har varit sammankallande/ordförande. Kristin.zeiler@liu.se

2. Nätverket för medicinsk etik, som mer är på planeringsstadiet, där ett syfte har varit att samla personer som gör etiska analyser åt verksamheter och myndigheter som Socialstyrelsen, SBU osv. Där har syftet varit att kvalitetssäkra sådan verksamhet och arbeta fram en samsyn.

Lars Sandman är sammankallande/ordförande. lars.sandman@liu.se

(Källa: Niklas Juth, KI/LIME/CHE).

Socialstyrelsen. Ny statistik. Allt yngre tvångsvårdas för missbruk och antalet tvångsvårdade ökar.

Medianåldern bland de som tvångsvårdas för missbruk har minskat från 43 till 34 år mellan 2010 och 2016. De senaste tio åren har också antalet som vårdas enligt LVM blivit fler. Ökningen uppgår till 33 procent, och den 1 november 2016 var det totalt 384 personer som tvångsvårdades. <http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2017/alltyngretvangsvardasformissbruk>

Tillåt forskning på medvetslösa. En debattartikel skriven av Kristina Sparreljung, generalsekreterare Hjärt-Lungfonden m.fl.

<https://www.svd.se/tillat-hjartforskning-pa-medvetslosa>

Digitalisering och rättvisa. Var femte äldre stängs ute i det nya digitala samhället. Debattartikel skriven av **Tobias Olsson**, professor i medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet, **Ulli Samuelsson**, lektor i pedagogik, Högskolan för lärande och kommunikation, Jönköping University och **Dino Viscovi**, lektor i medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för samhällsstudier, Linnéuniversitetet, Växjö.

Forskarna är verksamma i projektet "Ung teknik, äldres vardag: Domesticeringsforskning för digital policy".

<http://www.dn.se/debatt/var-femte-aldre-stangs-ute-i-det-nya-digitala-samhallet/>

SBU. *Välfärdsteknik - digitala verktyg som social stimulans för äldre personer med eller vid risk för psykisk ohälsa.* En kartläggning av systematiska översikter.

http://www.sbu.se/contentassets/57e13f4fe3be44f9a55fe16667f8a8d9/valfardsteknik_digitala_verktyg_som_social_stimulans_for_aldre_personer_med_eller_vid_risk_for_psykisk_ohalsa.pdf

Vårdens styrning. Replik. *Bättre kunskap om organisationen stärker delaktighet.* Regeringens utredare Anna Nergårdh vill bjuda in yngre eller studerande i vårdens olika professioner till en dialog kring den pågående omställningen av svensk sjukvård. En replik skriven av Anna Nergårdh, särskild utredare för Samordnad utveckling för god och nära vård och Louise Andersson, huvudsekreterare.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/10/05/battre-kunskap-om-organisationen-starker-delaktighet/>

Är det verkligen psykiatrin som krisar? En text skriven av David Eberhard, psykiater och författare. david@eberhard.se

<https://www.svd.se/david-eberhard-ar-det-verkligen-psykiatrin-som-krisar>

På baksidan av en medicinlista skriver jag 'då var det ju klart' ... En krönika skriven av Nina Cavalli-Björkman överläkare, specialist i onkologi, Uppsala.

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Kultur/Kronika/2017/09/-Pa-baksidan-av-en-medicinlista-skriver-jag-da-var-det-ju-klart/>

Sociala medier. En sjuksköterska inom psykiatrin har varnats och anmälts till Ivo för att under en längre tid ha haft kontakt med en patient via Facebook och gett råd i strid med läkarens ordination.

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/oktober/anmals-efter-patientkontakt-pa-facebook/>

Sena aborter. *"Inget svängrum mellan liv och död"*. En ledartext skriven av Evelyn Schreiber medarbetare på Dagens Nyheters ledarredaktion. [.](#) Vi kommer förmodligen att behöva justera den övre gränsen för abort. Men just nu handlar det snarare om att få alla inblandade parter att dra åt samma håll. <http://www.dn.se/ledare/signerat/inget-svangrum-mellan-liv-och-dod/>

September

Nytt utbildningskrav inom landstinget efter Macchiariniskandalen.

Stockholms landsting kommer att införa utbildningskrav för verksamhetschefer inom sjukvården i god klinisk sed och intyg om ansvarsförbindelse för klinisk prövning och forskning. <http://www.dn.se/sthlm/nytt-utbildningskrav-inom-landstinget-efter-macchiariniskandalen/>

Från utlandet. Course for Facilitators. The Department of Medical Humanities (Vumc Amsterdam) is pleased to announce the First International Intensive Course for Facilitators in Moral Case Deliberation. 7-10 January, 2018 and 19-20 June, 2018 Amsterdam, The Netherlands (New dates!). contact: g.inguaggiato@vumc.nl
The deadline for applications is October 15th, 2017. On receipt of your email you will be sent the application form together with the detailed program.

Ny bok. D. Jones, C. Gastmans, C. MacKellar (Eds.) *Euthanasia and Assisted Suicide: Lessons from Belgium*. Cambridge University Press. 2017.

<http://www.cambridge.org/se/academic/subjects/law/medico-legal-bioethics-and-health-law/euthanasia-and-assisted-suicide-lessons-belgium?format=HB&isbn=9781107198869#WFy5AS1hOslhM1Lu.97>

Vårdplatsbristen i barnsjukvården

Ständigt för få intensivvårdsplatser för barn. I dagsläget finns endast 27 intensivvårdsplatser för barn öppna i landet. Detta trots att det är budgeterat för 48 platser. <https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/september/manga-barnintensivvardsplatser-stangda/>

Köerna till barnoperationer på Nya Karolinska försätter läkarna i ett allt mer hopplöst läge. Barnkirurgen Tina Granholm beskriver hur läkarna dagligen ägnar timmar åt att jaga operationstider och vårdplatser. <http://www.dn.se/sthlm/barnkirurger-tvingas-operera-pa-natterna/>

En mamma som flera gånger sökte vård för sin sjuka bebis på barnakuten i Malmö blev avvisad för att det saknades vårdplatser. Inspektionen för vård och omsorg godtar inte den förklaringen. *Diarienummer hos Ivo: 8.2-20139/2017-12*
<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/september/platsbrist-ingen-forklaring-till-att-neka-vard/>

Debatt.

Sena aborter

"Varför tillskriva läkaren en dunkel agenda?". En replik till T. Tännsjö skriven av Jörgen Enarsson, överläkare vid barn- och ungdomskliniken på Mälarsjukhuset i Eskilstuna. <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/25/varfor-tillskriva-lakaren-en-dunkel-agenda/>

Vårdens styrning

"Etisk granskning av oetisk styrning nödvändig". En debattartikel skriven av Jan Halldin, leg läkare, med dr, Danderyd och Göran Dahlgren, gästprofessor, folkhälso- och sjukvårdsfrågor, University of Liverpool.

<http://www.lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/09/Etisk-granskning-av-oetisk-styrning-nodvandig/>

"Framtidens läkare behöver större insikt i vårdens organisation". En debattartikel skriven av Alexander Tejera, ordförande, Sveriges läkarförbund Student, läkarstudent, Lunds universitet och Hampus Holmer, ordförande, Svenska läkaresällskapets kandidat- och underläkarförening, läkare och doktorand, Lunds universitet.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/27/framtidens-lakare-behover-storre-insikt-i-sjukvardens-organisation/>

Nya medlemmar i etiknätverket

Etiknätverket har fått nya medlemmar: Pia Nilsson, Med dr, Leg spec.fysioterapeut, ordförande för Etiska rådet Fysioterapeuterna och Mardjan Dubois, sekreterare och sakkunnig i Etiska rådet. <http://www.fysioterapeuterna.se/Profession/Etik-lagar--regler/Etiska-regler/>

Årets Svenska Läkaresällskapets etikpris, Hippokratespriset, och Clarence Blomquist medalj i silver går till Rolf Ahlzén, läkare

"Läkaresällskapet vill genom Hippokratespriset uppmärksamma och inspirera till etisk utbildning och etiska samtal i hälso- och sjukvården", säger Mikael Sandlund, ordförande i Svenska Läkaresällskapets etikdelegation. *"Rolf Ahlzén får priset för sina breda insatser inom etik och medicinska värdefrågor i forskning, utbildning och praktik – det vill säga hela vägen från att tänka till att göra"*, tillägger han. **Stort grattis till Rolf som är medlem i vårt etiknätverk sen länge!** <http://www.sls.se/om-oss/aktuellt/publicerat/2017/rolf-ahlsen-far-arets-etikpris/>

Smer besökte Landstinget Sörmland. Den 13 september besökte Kjell Asplund och Sven-Olov Edvinsson från Smer Landstinget Sörmland. Politiker, tjänstemän och olika professioner informerade om sitt etiska arbete och sitt uppdaterade etiska program. Olika etiska utmaningar i hälso- och sjukvården diskuterades. Smers ordförande Kjell Asplund träffar, tillsammans med ledamöter från rådet, regelbundet landsting och regioner för informationsutbyte samt dialog om aktuella och framtida etiska utmaningar och om Smers arbete.
<http://www.smer.se/nyheter/smers-dialogmote-med-landstinget-sormland/>

Debatt. Sena aborter.

"Ingen konflikt mellan fri abort och framgångsrik prematurvård". En replik till Tännsjös artikel av Magnus Domellöf, professor, överläkare, neonatal IVA, Norrlands universitetssjukhus, ordförande för Svenska neonatalföreningen.
<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/21/ingen-konflikt-mellan-fri-abort-och-framgangsrik-prematurvard/>

Debatten om läkarassisterad suicid speglad i Läkartidningen. En genomgång av publicerat material under 2004–2017 visar att begreppsförvirring och oförsonlighet alltså råder. **Rurik Löfmark**. Läkartidningen. 2017;114:EP37
<http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Etik-och-lakarroll/2017/09/Debatten-om-lakarassisterat-suicid-speglad-i-Lakartidningen/>

Lästips. *"Det tar lång tid att bli en riktigt bra lagspelare"*. Att förändra organisationer är farliga äventyr skriver barnläkaren Annika Janson i en opinionstext. <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/15/det-tar-lang-tid-att-bli-en-riktigt-bra-lagspelare/>

Viktigt att hantera etisk valhänthet. Vi behöver ett bra regelverk som stöd för etisk granskning av all forskning och sjukvård och en fungerande utbildning i etik, inte minst riktad till ansvariga chefer inom respektive verksamhetsfält. **Sven Wallerstedt**, professor emeritus i medicin, institutionen för medicin, Göteborgs universitet. Lakartidningen.se 2017-09-18
<http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/09/Viktigt-att-hantera-etisk-valhanthet/>

Ny bok om byggandet av NKS. Boken som har titeln *"Allt görs liksom baklänges"* bygger på intervjuer som organisationsforskaren Jan Öhrming senior professor i företagsekonomi vid Södertörns högskola har gjort med ett stort antal personer. Lakartidningen.se 2017-09-19.
<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/09/Byggandet-av-NKS-har-inte-foljt-beprovad-erfarenhet/>
Boken finns att hämta online utan kostnad
https://bibl.sh.se/skriftserier/hogskolans_skriftserier/Allt_gors_liksom_baklanges/diva2_1130517.aspx

Smer. Inbjudan till årets Etikdag 7 december 2017. *Genombrott inom gentekniken – var finns etiken? Etiska perspektiv på framstegen inom det gentekniska området.* Korta presentationer varvas med dialog, diskussion och panelsamtal. Under dagen kommer också Smers etikpris 2017 att delas ut. Anmälan: s.konf-smer@regeringskansliet.se
<http://www.smer.se/nyheter/valkommen-till-smers-etikdag-2017-genombrott-inom-gentekniken-var-finns-etiken/>

Inbjudan till en inspirerande förmiddag om: Bästa sätten att lära sig av barn och ungdomar. Arrangörer: Region Uppsala, Uppsala kommun, HSO Uppsala och vi på Barnombudet i Uppsala län. <https://www.boiu.se/wp-content/uploads/2017/09/inbjudan-dialogdag.pdf>

EUROPEAN ASSOCIATION OF CENTRES OF MEDICAL ETHICS (EACME) Inbjudan till 2018 Annual Conference. September 6-8, Amsterdam, The Netherlands. <http://www.eacmeweb.com/news/25/68/2018-EACME-Conference-September-6-8.html>

Wellcome Centre for Ethics and Humanities Oxford. Advertising for DPhil project for 2018. *Ethical and social professional responsibilities in prenatal genomics.* <https://www.ndph.ox.ac.uk/study-with-us/dphil-population-health/2018-dphil-research-projects/2018-dphil-projects-as-groups/ethical-and-social-professional-responsibilities-in-prenatal-genomics>

Livets slut. The Center to Advance Palliative Care (CAPC) provides the essential tools, training, technical assistance, and metrics to build and sustain palliative care in all health care settings. <https://www.capc.org/>

The Physician Orders for Life-Sustaining Treatment, or POLST—the portable medical order form that allows a person with a serious illness or frailty to summarize their wishes regarding life-sustaining treatment—has been updated by the Washington State POLST Task Force, which now operates under the WSMA Foundation for Health Care Improvement.
https://wsma.org/wcm/For_Members/Membership_Memo_Content/Membership_Memo_Issues/September_13_issue/Newly_revised_POLST_now_available.aspx

Harvard Medical School Center for Bioethics

The Center is designed as a platform for integrating ethics and scientific discovery more closely than ever before, generating new forms of collaboration among students, bench scientists, clinical researchers, clinicians, practicing bioethicists, academic philosophers, historians of medicine, humanities scholars and others able to bring their disciplinary perspectives to bear on the ethical challenges posed by present and future biomedical advances. <http://bioethics.hms.harvard.edu/>

Etisk diskussion/reflektion.

"Stöd i etiskt svåra situationer". En artikel av Margareta Andersson om Dara Rasoals arbete och doktorsavhandling (2017). "*Perspectives on clinical ethics support and ethically difficult situations: Reflections and experiences*".

<https://www.swenurse.se/omvardnadsmagasinet/tidigare-nr/nr-04-argang-2017/stod-i-etiskt-svara-situationer/>

En "Journal club" för sjuksköterskorna på geriatriskt centrum i Umeå har bildats. Vetenskapliga, etiska och arbetsmiljöfrågor diskuteras. Syftet är att utveckla jobbet och få bättre förståelse för såväl patienter som kollegor.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/08/sjukskoterskeklubb-ska-ge-starkt-yrkesroll/>

Lästips

"Tveksam rättvisa när sjukvården ska fördelas". En opinionstext skriven av Jörg Carlsson, överläkare på medicinkliniken i Kalmar.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/11/tveksam-rattvisa-nar-sjukvarden-ska-fordelas/>

Debatt. Fosterdiagnostik. NIPT.

Det så kallade NIPT-testet, som erbjuds av fler och fler mödravårdscentraler och även går att beställa privat på internet, kan ge svar på om ett foster har Downs syndrom. Men alla är inte positiva till den här fosterdiagnostiken. Hör ett samtal med **Charlotta Ingvaldstad Malmgren**, genetisk vägledare på Karolinska universitetssjukhuset, **Kjell Asplund**, ordförande i Statens medicinsk etiska råd och **Mickan Lüning** från Svenska Downföreningen. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=6776346>

"Alla gravida bör få kännedom om NIPT". Debattartikel skriven av Lars Breimer, överläkare, laboratoriemedicinska kliniken vid Universitetssjukhuset Örebro. <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/14/sjukvarden-kan-vara-skyldig-att-informera-om-nipt-till-gravida/>

Debatt. Sena aborter (forts.) "*Inte vårdens förmåga som ska avgöra om abort ska tillåtas*". Sänker vi abortgränsen ytterligare hamnar vi på ett sluttande plan där aborträtten på sikt undergrävs, skriver filosofiprofessor Torbjörn Tännsjö.

<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/07/neonatalvardens-status-ska-inte-avgora-om-abort-ska-tillatas/>

Debatt. Digitalisering i vården. "*Aningslös digitalisering sätter sekretessen i fara*". E-hälsa bör underställas samma etiska regelverk som

gäller för alla andra digitaliserade metoder inom hälso- och sjukvården, skriver Gunnar Akner professor i geriatrik vid Linnéuniversitetet i debattartikeln. <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/09/04/sekretessen-i-fara-vid-aningslos-digitalisering/>

IVO. En autistisk man på ett gruppböende brännskadades svårt när skållhett vatten av misstag fylldes upp i badkaret. Först två dagar senare kontaktades en sjuksköterska som dock lät helgen gå innan hon ringde vårdcentralen. Patienten fick senare opereras och hudtransplanteras. *Diarienummer hos Ivo: 8.2-30475/2016-10.*

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2017/september/trots-allvarlig-brannskada-kontaktade-sjukskoterskan-inte-lakare/>

Ny studie. *Definition and recommendations for advance care planning: an international consensus supported by the European Association for Palliative Care.* Judith Rietjens, Ralf Jox, Ida Korfage m.fl. The Lancet Oncology. **Volume 18, Issue 9**, September 2017, Pages e543-e551. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S147020451730582X?via%3Dihub>

Juli-augusti

Etikronder på Visby Lasarett

Initiativtagare till etikronderna är Meltem Duzakin, meltem.duzakin@med.lu.se överläkare på Onkologiska enheten. Meltem har alltid varit intresserad av etiska frågeställningar och varit med i en Etikkommitté i Skåne där hon har jobbat i största delen av yrkeslivet innan hon kom till Visby. Där saknade hon ett forum där man kunde diskutera svåra etiska ställningstaganden.

Våren 2017, med stöd från ledningsgruppen, bildade Meltem en grupp med medarbetare som visat intresse och engagemang. För närvarande består gruppen av 14 deltagare från flera verksamheter där olika personalkategorier är representerade. Deltagarna tränar sig i hur man går tillväga när man gör etiska analyser av svåra situationer inom sjukvården samtidigt som de läser relevant litteratur och lär varandra teorin bakom etiskt tänkande. Deltagarna har diskuterat fall i gruppen enligt modellen "öppna etikronder". Tanken är att i framtiden ha representanter i de flesta verksamheter som i sin tur kan leda etikronder på sina arbetsplatser allt efter behov uppstår i vardagen. En ST-läkare på medicinkliniken har fått i uppdrag att studera gruppen och kommer att utvärdera verksamheten som sitt fördjupningsarbete.

Gruppen får stöd och handledning från Umeå som har flerårig erfarenhet av etikronder.

Lästips. *"Vad är det värt att ge våra barn ett bättre liv?"* Valet att inte använda godkända mediciner motiveras av att samhällets resurser inte räcker till. Men priset för att inte ta till sig den senaste forskningen betalas med våra barns liv, skriver föräldrar i Nätverket för spinal muskelatrofi.

<https://www.e-pages.dk/svenskadagbladet/49361/article/623244/4/1/render/?token=ddaaf8070585a2271bd8c95911cd1140>

Lästips. *"Kirurgen har behandlat sina patienter som ett stycke kött"*. En krönika skriven av Matilda Gustavsson.

<http://www.dn.se/kultur-noje/kronikor/matilda-gustavsson-kirurg-har-behandlat-sina-patienter-som-ett-stycke-kott/>

Aktuellt. Sena aborter.

Replik från Katarina Strand Brodd: *"Målet är tydliga rutiner för sena aborter"*.

<http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/08/Malet-ar-att-fa-tydliga-rutiner-for-sena-aborter/>

"Etiken måste få väga tyngre än juridiken vid sena aborter". En debattartikel skriven av **Johnny Ludvigsson**, barnläkare, senior professor, Linköping.

<http://lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/08/Etiken-maste-fa-vaga-tyngre-an-juridiken-vid-sena-aborter/>

"Fel av läkare att återuppliva barn efter sen abort". En debattartikel skriven av

Mikael Norman, Boubou Hallberg, Baldvin Jonsson, Karin Pettersson,

Åsa Wijkström, Ameli Norling, Svante Norgren, samtliga vid Karolinska Universitetssjukhuset i Stockholm.

<http://www.dn.se/debatt/fel-av-lakare-att-ateruppliva-barn-efter-sen-abort/>

"Läkares livräddande insatser för aborterade foster väcker debatt".

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/08/Lakares-livraddande-insatser-for-aborterade-foster-vacker-debatt/>

Aktuellt. Styrmodeller.

Regeringen har gett Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att kartlägga kunskapsläget kring styrmodellen värdebaserad vård.

<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/08/kunskapslaget-kring-vardebaserad-vard-ska-kartlaggas/>

"Välfärdens proffs måste ges större frihet i arbetet". Styrmodellerna som kallas New Public Management har skapat en stor administrativ börda i många verksamheter, men inte nödvändigtvis högre kvalitet. Det skriver ministrarna Annika Strandhäll och Ardalan Shekarabi.
<https://www.svd.se/valfardens-proffs-maste-ges-storre-frihet-i-arbetet>

"Ministrar: Styrssystem som New public management blev en börda".
<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/08/Ministrar-Styrssystem-som-New-public-management-blev-en-borda/>

Lästips. *"En etisk moralfilosofi har inga färdiga svar"*. Merete Mazzarella. Professor em i nordisk litteratur och författare. SvD. Under strecket. <https://www.svd.se/en-etisk-moralfilosofi-har-inga-fardiga-svar>

Aktuellt. Vård efter misslyckade skönhetsoperationer.

Nu efterlyser Thomas Lindén, ordförande i Läkarförbundets etik- och ansvarsråd tydligare regler för vården efter misslyckade skönhetsoperationer. <http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/08/Efterlyser-tydligare-reglering/>

Tolkning av lagen och den etiska plattformen

Karolinska universitetssjukhusets öron-, näs-, halsklinik har fattat ett policybeslut om att inte hjälpa patienter som drabbats av komplikationer efter skönhetsoperationer. Detta eftersom patienterna anses ha gjort ett medvetet val att göra ett kosmetiskt ingrepp. Men enligt Socialstyrelsens jurist bryter sjukhuset mot lagen när man nekar patienterna vård.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/karolinska-stoppar-hjalp-till-skonhetsopererade>

Debatt. Sena aborter.

Överläkaren Katarina Strand Brodd har vid flera tillfällen försökt att rädda livet på foster som aborterats sent.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/lakare-forsoker-radda-aborterade-foster>

Neonatalläkaren som försökte rädda ett sent aborterat foster får stöd av Socialstyrelsens rättsliga råd. Enligt ordförande Göran Ewerlöf gjorde läkaren inte fel eftersom ett foster betraktas som livsdugligt från vecka 22.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/rattsliga-radet-lakaren-gjorde-inte-fel>

Barn som föds efter vecka 21 ses som livsdugliga, men läkarkåren är inte överens om man ska försöka rädda sent aborterade foster som stöts ut levande eller inte. Att resonera på det sättet skulle kunna leda till att aborträtten avskaffas helt, säger Torbjörn Tännsjö, professor i medicinsk etik vid Karolinska institutet. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/aktuellt-513>

Efter 22 veckor är fostret ett barn. Av Maria Ludvigsson, ledarskribent.

<https://www.e-pages.dk/svenskadagbladet/49348/article/618070/2/1/render/?token=de6aee7230d70f5cf1055a309e63ff1d>

Genredigering.

Artikel i Läkartidningen: *Nu har CRISPR-tekniken tagit ett steg närmare kliniken.*

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/08/Nu-har-CRISPR-tekniken-tagit-ett-steg-narmare-kliniken/>

Videofilm från Smer: *Tveeggad sax som klipper och klistrar i våra gener.* <https://www.youtube.com/watch?v=PYoEOHwgxp0>

Livsuppehållande och Charlie Gard case.

RCPCH . *Making decisions to limit treatment in life-limiting and life-threatening conditions in children: a framework for practice.* Vic Larcher,1 Finella Craig,2 Kiran Bhogal,3 Dominic Wilkinson,4 Joe Brierley,1,5 on behalf of the Royal College of Paediatrics and Child Health. http://adc.bmj.com/content/100/Suppl_2/s1

Statement on Charlie Gard case. <http://www.rcpch.ac.uk/news/rcpch-statement-charlie-gard-case>

BMJ. Editorial. *Restoring balance to “best interests” disputes in children.* Dominic Wilkinson professor of medical ethics, consultant neonatologist. *BMJ* 2017;358:j3666 doi: 10.1136/bmj.j3666 (Published 2017 August 02)

<http://www.bmj.com/content/bmj/358/bmj.j3666.full.pdf>

IVOs beslut. Döende patient nekades smärtlindring. (IVO 6960/2017)

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Patientsakerhet/2017/07/Doende-patient-fick-otillracklig-smartbehandling/>

Behandlingsbegränsning beslutades utan dokumenterat samråd. ”Den som fattar beslut om begränsning av livsuppehållande åtgärder ska samråda med en kollega och dokumentera det i journalen”, påpekar Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i ett beslut i ett klagomålsärende. (IVO 8.2-11238/2017-3)

<http://www.lakartidningen.se/Aktuellt/Patientsakerhet/2017/06/Behandlingsbegransning-beslutades-utan-dokumenterat-samrad/>

Dom. Diskrimineringsombudsmannen. Det var diskriminering när en läkare uttalade sig nedsättande om en patients svenskkunskaper och hotade att inte erbjuda behandling förrän patienten lärt sig svenska. Det slår Diskrimineringsombudsmannen, DO, fast.
<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/06/DO-Lakare-diskriminerade-patient/>

Dom. Hovrätten.

En läkare har dömts i hovrätten för sexuellt ofredande av en patient. Hovrätten går därmed emot tingsrättens friande dom.
<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/06/Lakare-domd-for-ofredande/>

Lästips 1. *"Man tolkar patienten som ett konstverk och blir berörd"*. Läkaren Valdemar Erling räds inte att använda ord som passion, konstnärlig upplevelse och intuitiv förmåga när han talar om mötet med patienten. På Kungälvssjukhus har man förändrat hela rondsystemet för att ge plats för det goda samtalet mellan läkare och patient.
<https://www.e-pages.dk/svenskadagbladet/49318/article/604578/12/1/render/?token=7fb37a36f7beb49e71ad771a934bf6ff>

Lästips 2. *"Märkligt att ständigt bli ifrågasatt"*. I dag kan robotar klå läkare när det gäller att hitta ovanliga diagnoser, men inte i att lyssna, förklara och att visa empati. Man går inte till läkare förrän man mår dåligt, och att då behöva känna att läkaren tvivlar på att man är sjuk – det känns inte bra", säger Anna-Lena Didic, som har svår allergi och astma.
<https://www.e-pages.dk/svenskadagbladet/49317/article/604373/22/1/render/?token=f11458dd9c96e57a18d45bda1022fe19>

Lästips 3. *"Den tröttsamma Almedalsretoriken"*. Opinionstext från Hanna Brus blogg.
<https://www.dagensmedicin.se/blogg/hanna-brus/2017/07/09/den-trotsamma-amedalsretoriken/>

Lästips 4. *"Vem bestämmer hur en värdig död ser ut?"* Varför måste en sjuk människa (Charlie Gard) dö, trots att det finns behandling, medan en annan (Noel Conway) tvingas leva vidare fast han skulle vilja dö? Med anledning av två aktuella brittiska rättsfall ställer Kenan Malik frågan vad det egentligen innebär att dö en värdig död.

Kenan Malik är brittisk författare, samhällsdebattör och föreläsare samt skribent i SvD Kultur och flera internationella tidningar. Han har också gjort samhällsprogram och dokumentärer för radio och tv. <https://www.svd.se/vem-bestammer-hur-en-vardig-dod-ser-ut>

Rapport AFA försäkring: *Etisk kompetens i hälso- och sjukvårdens ledningsorganisation*. Forskare: Erica Falkenström, fil. dr. i pedagogik och Anna T. Höglund, docent i etik. <https://www.afaforsakring.se/forskning/projektkatalog/Projekt/6080/>

Artikel i LT: *Etiken har svag ställning i ledning och styrning av vården.*

<http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/08/Ny-studie-Etiken-har-svag-stallning-i-ledning-och-styrning-av-varden/>

Vård på lika villkor. Ett 20-tal vårdorganisationer uppmanar Sveriges riksdag och regering att omgående säkerställa att asylsökande och papperslösa personer samt utsatta EU-medborgare i Sverige får rätt till vård efter behov och på lika villkor.

<http://www.sjukhuslakaren.se/organisationer-uppmanar-till-var-d-pa-lika-villkor/>

Debatt. En ny kursbok för sjuksköterskor i grundutbildning möter invändningar från sjuksköterskan Anton Pilotti och barnläkaren Mats Reimer. <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/07/13/tveksamma-varderingar-i-sjukskoterskors-kurslitteratur/>

Replik 1 <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/07/17/patientens-rost-ar-vardefull-kunskap/>

Replik 2 <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/07/24/det-finns-battare-satt-att-anvanda-studenternas-tid/>

Replik 3 <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2017/08/03/praxis-och-teori-kan-inte-stallas-mot-varandra-i-vardandet/>

Bioethics. The editors of *Bioethics* welcome contributions. *'Being a burden to others' and wishes to die: An ethically complicated relation.* The Editors of *Bioethics* are pleased to announce a special issue in 2018 on ethical issues around patients' feelings to be a burden to others (FBO). The editors welcome contributions from various backgrounds, both empirical and ethical. Send brief proposals or abstracts by email either to Christoph Rehmann-Sutter, IMGWF, University of Lübeck, Germany: rehmann@imgwf.uni-luebeck.de or to Bregje Onwuteaka-Philipsen, EMGO Institute for Health and Care Research, VU University Medical Center, Amsterdam, The Netherlands: b.philipsen@vumc.nl Closing date of submission: **2nd October 2017.**

Workshop i Narrativ Medicin den 24-25 november på Kungälv's sjukhus.

Workshopen hålls på Kungälv's sjukhus fredag och lördag och innehåller föreläsningar, gruppövningar och teaterföreställningen "Patti Smith i november" på fredag kväll med middag på världskulturmuseet i Göteborg.

<https://regionkalender.vgregion.se/RegionKalender/main.nsf/viewEvents/6D22CC31FFCE1F6EC125813E004FF21B?OpenDocument>